

[Startside](#) > ... > [Domstolsprocedurer](#) > [Civilretlige Sager](#) > [Bevisoptagelse](#) > [Germany](#)

Bevisoptagelse

 Tyskland

Indholdet er leveret af

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Bevisbyrde

1.1 Hvad er reglerne om bevisbyrde?

I civile sager påhviler det i princippet hver part at bevise de faktiske omstændigheder, der er en del af betingelserne for anvendelse af en retsregel, som er til hans fordel. Følgelig er fordelingen af bevisbyrden ofte baseret på materielle civilretlige bestemmelser, navnlig den civile lovbog (herefter "BGB"). Disse bestemmelser omhandler de grundlæggende elementer i klagepunkterne, de materielle regler, svarskriftet og indlæggene. Den part, til hvem de faktiske omstændigheder, der udgør en bestemmelse om tildeling af rettigheder (f.eks.: Den part, til hvem de faktiske omstændigheder, der udgør en bestemmelse om tildeling af rettigheder (f.eks.: BGB's § 433 — indgåelse af en købsaftale) giver en ret (f.eks.: betalingen af en købspris) skal som hovedregel angive disse faktiske omstændigheder (princippet om bevisoptagelse) og bevise dem, hvis modparten bestrider dem. Modparten skal derimod gøre gældende og bevise, at han har visse rettigheder til det modsatte, eller at han er i stand til at gøre indsigelse (f.eks. overholdelse af forpligtelser). Hvis der fortsat hersker tvivl om en faktisk omstændighed efter undersøgelsen af alle antagelige beviser, træffer retten afgørelse om tvisten på grundlag af bevisbyrden. Den part, der i henhold til bevisbyrdereglerne skal føre bevis for de pågældende faktiske omstændigheder, taber sagen i mangel af beviser.

1.2 Er der regler, der fritager for at føre bevis for bestemte forhold? I hvilke tilfælde? Er det muligt at føre bevis for, at en bestemt formodningsregel ikke er gyldig?

Tysk ret fastsætter forskellige lempelser for bevisbyrden, indtil bevisbyrden vendes. Mere præcist:

1. Omvendt bevisbyrde

I civile sager taler man om, at bevisbyrden vendes, når den grundlæggende retsregel om, at hver part skal føre bevis for de for ham fordelagtige faktiske omstændigheder, vendes. Omvendt bevisbyrde indebærer, at modparten skal bevise, at der ikke foreligger faktiske omstændigheder, der er til fordel for den anden part. BGB's § 477 indeholder f.eks. bestemmelser om omvendt bevisbyrde i forbindelse med salgsretten. Denne paragrafs stk. 1 bestemmer således: Hvis en væsentlig mangel i forhold til kravene i BGB's § 434 eller BGB's § 475 viser sig inden for et år efter risikooverførslen, antages det, at varen allerede var mangelfuld på tidspunktet for risikooverførslen, medmindre denne formodning er uforenelig med varens art eller arten af den konstaterede mangel. [...] [...] I dette tilfælde er køberen således ikke forpligtet til at bevise, at manglen allerede forelå på leveringstidspunktet, men det påhviler sælgeren at bevise, at manglen ikke eksisterede på dette tidspunkt.

2. Lempelse af bevisbyrden

a. Den retlige formodning i henhold til retsordenen om, at der under visse omstændigheder (formodningsgrundlag) må formodes at foreligge andre omstændigheder, og at disse skal lægges til grund for den retlige vurdering. Retlige formodninger udgør en lempelse for parten, der bærer bevisbyrden, da denne kun skal redegøre for og bevise de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for formodningen. I henhold til § 292

i den tyske civile retsplejelov (herefter "ZPO") kan det modsatte bevises. Retlige formodninger kan vedrøre faktiske omstændigheder, såsom formodningen om afståelse af pant i fast ejendom til kreditor, når den er i dennes besiddelse (BGB's § 1117, stk. 3). De kan også vedrøre rettigheder, f.eks. hvis indehaveren af et arvebevis formodes at være arving (BGB's § 2365).

b. En reel formodning anses for at foreligge, når en domstol — på grundlag af sin egen eller en sagkyndigs erfaring — kan konkludere, at fakta ikke er bevist på grundlag af bevislige kendsgerninger (**indicier**). F.eks. kan indicier for, at temperaturen var et godt stykke over nul på et givet tidspunkt, baseret på almen viden føre til den konklusion, at en person ikke kan være gledet på et stykke is på dette tidspunkt. Modparten kan svække formodningen ved at fremlægge faktiske omstændigheder, der kan rejse alvorlig tvivl om det typiske forløb.

3. Af hensyn til rimeligheden og den rimelige afvejning af interesser fordeler retspraksis i stigende grad bevisbyrden i forhold til typer af risici. De vigtigste er følgende:

- Producentansvar (BGB's § 823, stk. 1)

Bevisbyrden for et produkts defekt, krænkelse af et retsgode og deres årsagsforbindelse påhviler den skadelidte. På den anden side påhviler det producenten at bevise, at han har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til organisation, meddelelse af brugsanvisninger, produktovervågning og risikoforebyggelse, og at han derfor ikke har begået nogen fejl.

- Forpligtelser til at forklare og rådgive

I tilfælde af misligholdelse af specifikke kontraktlige forpligtelser eller forpligtelser forud for aftaleindgåelsen med hensyn til at forklare, informere og rådgive, påligger det den misligholdende part at bevise, at skaden ville være indtrådt, selv hvis misligholdelsen ikke havde fundet sted. Det antages, at skadelidte ville have handlet i overensstemmelse med forklaringerne.

1.3 I hvor høj grad skal retten være overbevist om et forhold for at basere sin dom på det pågældende forhold?

ZPO's § 286 fastsætter, at den frie bevisbedømmelse er et væsentligt princip i den civile retspleje. Det tilkommer retten at foretage afgørelser på grundlag af sin egen overbevisning under hensyntagen til hele sagens indhold og resultatet af eventuelle efterforskningsforanstaltninger, uanset om påstanden om en faktisk omstændighed er korrekt eller ej.

Dens sandsynlighed alene er ikke tilstrækkelig til at bevise en faktisk omstændighed. Det er derimod ikke nødvendigt helt at udelukke enhver tvivl. Det er tilstrækkeligt at have en passende grad af sikkerhed, hvorved enhver resterende tvivl bringes til ophør, uden at den behøver at blive udelukket helt.

Beviskravet kan fraviges, hvis loven (f.eks. i forbindelse med foreløbige forholdsregler) fastsætter, at det er tilstrækkeligt at fastslå de påberåbte faktiske omstændigheder på troværdig vis. Et krav fremsættes troværdigt, når det er sandsynligt, at det er korrekt. For at fastslå et troværdigt forhold er den berørte part ikke forpligtet til at anvende formelle bevismidler (vidne, dokument, dommerens undersøgelse, sagkyndig udtalelse, høring af en part). En erklæring på tro og love er f.eks. også tilladt (ZPO's § 294).

2 Bevisoptagelse

2.1 Kræver bevisoptagelse altid, at en part skal anmode herom, eller kan dommeren i visse tilfælde også optage bevis af egen drift?

I henhold til det princip om bestemmelser, der finder anvendelse i civile sager, er det alene parterne, der skal fremlægge de faktiske omstændigheder og beviserne. Retten kan ikke selv fastslå faktiske omstændigheder, som den kan lægge til grund for sin afgørelse. Under alle omstændigheder er retten forpligtet til at informere og forklare (ZPO's § 139).

Som en undtagelse fra princippet om parternes bevisoptagelse er det i visse tilfælde undtagelsesvis muligt at optage beviser af egen drift. Dette skal imidlertid baseres på parternes endelige fremstilling af de faktiske omstændigheder og kan ikke anvendes til at undersøge de faktiske omstændigheder.

Retten kan således af egen drift foranstalte en besigtigelse eller sagkyndig erklæring og høring af sagkyndige (ZPO's § 144), fremlæggelse af dokumenter (ZPO's § 142) eller yderligere høring af en part (ZPO's § 448). Det er også muligt at høre en part ex officio (ZPO's § 448). Den omstændighed, der skal bevises, skal imidlertid frembyde en vis umiddelbar sandsynlighed.

I sager henhørende under den frivillige retspleje (f.eks. i sager om værgemål og arvesager) samt i familiesager (i forbindelse med slægtskab og afstamning), bortset fra familieretlige tvister (dvs. som ikke er omfattet af ZPO's bevislov), finder princippet om undersøgelse af egen drift anvendelse i overensstemmelse med § 26 i lov om familiesager og i sager under den frivillige retspleje (FamFG). Dette betyder, at retten selv forpligter sig til af egen drift at fastslå de relevante faktiske omstændigheder og i en passende form at fremlægge de beviser, som den finder relevante med henblik herpå. I denne henseende er retten ikke bundet af de beviser, som parterne har fremlagt. Det forholder sig anderledes for så vidt angår ægteskabssager (såsom skilsmisse) og familieretlige tvister (såsom visse sager om underholdspligt) i henhold til FamFG's § 113.

2.2 Hvad sker der efterfølgende, hvis dommeren imødekommer en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse?

Formelt bevis:

I tilfælde af uenighed mellem parterne fastsætter den civile retsplejelov en formel bevisprocedure og tillader dermed sagkyndige udtalelser, inspektioner, fremlæggelse af dokumenter, vidneudsagn og høring af parterne som bevis (se nedenfor). Hvis en part har fremlagt beviser, træffer retten afgørelse om bevisoptagelse for så vidt angår de faktiske omstændigheder. Den kan gøre dette uformelt under den mundtlige forhandling eller, i henhold til ZPO's § 358, ved en kendelse. Denne kendelse skal i henhold til ZPO's § 359 angive de faktiske omstændigheder, der skal undersøges, beviserne samt navnene på vidnerne og de sagkyndige eller den part, der skal afhøres, samt den part, der har fremlagt beviserne.

Bevisoptagelsen gennemføres derefter i overensstemmelse med de lovbestemmelser, der er fastsat i ZPO's § 355-484. De skal navnlig overholde principperne om mundtlig forhandling (ZPO's § 355) og parternes tilstedeværelse (ZPO's § 357).

I henhold til princippet om mundtlighed skal bevisoptagelsen finde sted for retten selv, eftersom det tilkommer retten selv at vurdere beviserne. Der kan kun gøres undtagelser i de tilfælde, der er fastsat ved lov, hvor et medlem af retten (§ 361 i ZPO) eller en anden ret (ZPO's § 362) har fået til opgave at optage bevis. I henhold til princippet om parternes tilstedeværelse har de ret til at være til stede under bevisoptagelsen og har også ret til at afhøre vidnerne (ZPO's § 397).

Resultatet af bevisoptagelsen drøftes derefter mundtligt med parterne (ZPO's § 285). Det tilkommer derefter retten på grundlag af hele sagens udfald, herunder bevisoptagelsen, at fastslå de faktiske omstændigheder ved frit at vurdere beviserne (ZPO's § 286).

Procedure for fri bevisførelse:

Det modsatte af formelle beviser er frit bevismateriale, hvor de faktiske omstændigheder kan fastslås på enhver måde, som retten finder nødvendig, og i vid udstrækning uden nogen formelle krav. I civile sager kan frit bevismateriale kun antages til realitetsbehandling i henhold til ZPO's § 284, hvis parterne er enige herom.

For så vidt som loven ikke foreskriver anvendelse af formelle beviser i den procedure, der er fastsat i FamFG, kan der både indledes en procedure med frit bevismateriale og en procedure med formelle beviser med henblik på at overbevise retten (FamFG's §§ 29 og 30). Selv om parterne kan forelægge beviser for retten, er det kun retten, der efter eget skøn afgør, om bevisoptagelsen er nødvendig og i hvilket omfang, og hvordan bevisoptagelsen skal finde sted.

2.3 I hvilke tilfælde kan en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse afvises af retten?

En anmodning om bevisoptagelse kan afslås af proceduremæssige eller retlige grunde i følgende tilfælde:

- Det er ikke nødvendigt at bevise den faktiske omstændighed, dvs. at det allerede er fastslået, at den er åbenbar eller ubestridt.

- Den faktiske omstændighed er ubetydelig, dvs. at den ikke kan have nogen indflydelse på beslutningen.
- De beviser, der påberåbes, kan ikke bevise den påberåbte omstændighed (meget sjældne tilfælde, da det ikke er tilladt at vurdere beviser forud for fremlæggelsen heraf).
- Bevismaterialet er utilgængeligt.
- Bevismaterialet er uantageligt, f.eks. i tilfælde af misbrug i form af en helt igennem grundløs påstand, eller hvis vidnet holdes hemmeligt (medmindre vidnet er fritaget for denne forpligtelse).
- Undersøgelsen henhører under rettens skøn, f.eks. med hensyn til fastlæggelsen af skaden i henhold til ZPO's § 287.
- Den faktiske omstændighed er i en anden sag endeligt fastslået på en måde, der er bindende for begge parter.
- Der er grundlag for at afvise anmodningen om bevisoptagelse som for sent indgivet (ZPO's § 296, stk. 1).
- Der er en tidsbegrænset hindring for undersøgelsen, en frist, der er fastsat til dette formål, er udløbet, og proceduren vil derefter blive forsinket (ZPO's § 356).

2.4 Hvilke forskellige bevismidler findes der?

De fem formelle bevismidler er følgende:

- Dommerens undersøgelse (ZPO's § 371-372a)

Dette omfatter alle dommerens egne iagttagelser med hensyn til bevisførelse. Ud over den visuelle opfattelse kan det være berøringsmæssige indtryk og duft-, hørelses- eller smagsindtryk. Dommerens undersøgelser kan derfor også omfatte lyd- eller billedoptagelser eller datamedier.

- Vidneførelse (§ 373-401 i ZPO)

Vidnet tjener til at bevise forhold, som han selv har oplevet. Et vidne kan ikke være part i tvisten.

Hvis vidnet for at kunne se de faktiske omstændigheder skal have en særlig kompetence, betegnes det som et sagkyndigt vidne (ZPO's § 414), f.eks. i tilfælde af en lægeerklæring om skader forårsaget af en ulykke.

- Ekspertudtalelse (§ 402-414 i ZPO)

Eksperten yder ekspertbistand, som dommeren ikke har til rådighed til at vurdere de faktiske omstændigheder. Han fastlægger ikke selv de faktiske omstændigheder. Han bør kun basere sin udtalelse på fastslåede faktiske omstændigheder.

Det er kun i de tilfælde, hvor konstateringen af de faktiske omstændigheder i sig selv kræver en særlig kompetence, at denne kan overdrages til den sagkyndige. Eksempel: lægelig diagnose.

En privat ekspertudtalelse, der udarbejdes efter anmodning fra en part, udgør et ekspertvidneudsagn, som kun kan accepteres under særlige omstændigheder og med begge parter samtykke.

- Skriftligt bevismiddel (§ 415-444 i ZPO)

Dokumenter i ZPO's forstand er skriftlige betragtninger, der kan tjene som bevis for en parts omtvistede mundtlige indlæg. Loven sonderer med hensyn til bevisværdien mellem officielt bekræftede dokumenter (ZPO's, 417 og 418) og dokumenter af privat karakter (ZPO's § 416).

- Høring af en part (§ 445-455 i ZPO)

Høringen af en part har en underordnet funktion i forhold til andre beviser og kan kun antages til realitetsbehandling med henblik på at fastlægge de vigtigste beviser (ZPO's § 445, stk. 2). I princippet kan den part, der er ansvarlig for bevisførelsen, kun anmode om en mundtlig høring af modparten (ZPO's § 445, stk. 1). Desuden kan en part kun høres med modpartens samtykke eller af egen drift.

På den anden side kan retten i forbindelse med den frie bevisprocedure indsamle de nødvendige beviser i en passende form. Bevisoptagelsen finder sted uden udstedelse af en kendelse eller fastsættelse af et retsmøde. Ud over de formelle beviser (se ovenfor) er det muligt at anvende officielle oplysninger og rapporter fra myndighederne, uformelle telefoniske eller skriftlige undersøgelser, lyd- og videooptagelser og dataoptagelser. Retten kan anvende alle tænkelige midler til at nå frem til sin overbevisning. De eneste begrænsninger er, at det

ikke er muligt at vinde sagen gennem videnskabelig viden og logiske regler eller et forbud mod udnyttelse. I de procedurer, der er fastsat i FamFG, skal resultaterne af bevisoptagelsen registreres skriftligt (§ 29, stk. 3, i FamFG).

2.5 Hvad er procedurerne for vidneforklaringer, og adskiller de sig fra procedurerne for udtalelser fra sagkyndige? Hvad er reglerne for afgivelse af skriftlig forklaring og fremlæggelse af sagkyndiges rapporter/udtalelser?

Princippet om fri bevisbedømmelse giver dem samme værdi, og der er ingen forskel på deres bevisværdi. Den eneste forskel er den måde, hvorpå bevisoptagelsen finder sted:

Vidneførsel

Hvert vidne skal afhøres særskilt og uden tilstedeværelse af vidner, der skal afhøres efterfølgende (ZPO's § 394, stk. 1). Vidner, hvis erklæringer modsiger hinanden, kan blive fremstillet til forhør (ZPO's § 394, stk. 2).

Inden afhøringen oplyses vidnet om, at han skal fortælle sandheden, og at han kan blive bedt om at aflægge ed (ZPO's § 395, stk. 1). Vidnet afhøres først om sin identitet (ZPO's § 395, stk. 2). Han bliver derefter afhørt om de faktiske omstændigheder i henhold til ZPO's § 396. Retten sikrer, at den på en sammenhængende måde fremlægger de faktiske omstændigheder, der er genstand for retsmødet. Retten skal om nødvendigt stille yderligere spørgsmål for at sikre, at vidnet præciserer eller supplerer sine udsagn.

Under vidneafhøringen har parterne ret til at være til stede og stille spørgsmål. I sager med obligatorisk repræsentation ved en advokat kan parten i princippet kun fremlægge spørgsmål, som skal stilles til vidnet, mens advokaten kan afhøre vidnet direkte (ZPO's § 397).

Reglerne om vidneafhøring finder tilsvarende anvendelse på fremlæggelsen af den sagkyndiges udtalelse og afhøringen af en part (ZPO's § 402 og 451).

Skriftligt bevis

Den skriftlige bevisførelse foregår i princippet ved fremlæggelse af det skriftlige bevis. Når den pågældende ikke selv er i besiddelse af det skriftlige bevis, men dette befinder sig hos modparten eller tredjemand, består bevisførelsen i en begæring om at pålægge modparten eller tredjemand at fremlægge det skriftlige bevis (ZPO's § 421 og 428). Forpligtelsen til at fremlægge det skriftlige bevis er civilretligt. Modparten eller tredjemand er omfattet heraf, når den berørte part har ret til at kræve, at de fremlægger det pågældende bevismateriale (ZPO's § 422). Den omstændighed, der ligger til grund for denne forpligtelse, skal godtgøres på troværdig vis (ZPO's § 424, stk. 5, andet punktum). Den skriftlige udtalelse fra en sagkyndig udgør også et skriftligt bevis i ZPO's forstand.

2.6 Har visse procedurer for bevisførelse større vægt end andre?

I princippet nej. Alle former for beviser har samme værdi. Dette følger af princippet om fri bevisbedømmelse i ZPO's § 286, hvorefter retten baserer bevisbedømmelsen på resultatet af hele bevisoptagelsen. Kun undtagelsesvist er retten underlagt bindende bevisregler såsom bevisværdien af protokollater (ZPO's § 165), domme (ZPO's § 314) eller visse andre dokumenter (ZPO's -418).

2.7 Er visse procedurer for bevisførelse obligatoriske, når bestemte forhold skal bevises?

Nej, ZPO fastsætter i princippet ikke obligatoriske bevismidler med henblik på at bevise bestemte faktiske omstændigheder.

Kun visse typer af procedurer er omfattet af en undtagelse. Således kan de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for søgsmålet i sager vedrørende værdipapirer eller vekslere, kun bevises ved fremlæggelse af dokumenter, og alle andre faktiske omstændigheder kun ved fremlæggelse af dokumenter eller høring af parterne (ZPO's § 592 ff.).

I visse sager om faktiske omstændigheder af afgørende betydning for de grundlæggende rettigheder foreskriver loven en obligatorisk indhentning af en sagkyndig erklæring, f.eks. forud for udnævnelsen af en værge eller

forud for en foranstaltning om anbringelse i en institution (FamFG's § 280 og 312).

2.8 Er vidner ved lov forpligtet til at afgive forklaring?

Fremmøde, vidneudsagn og edsafklæggelse er obligatorisk i Tyskland for enhver part, der er behørigt indkaldt som vidne.

Vidnepligten omfatter også en forpligtelse for vidnet til at kontrollere sin viden ved hjælp af dokumenter, og til at genopfriske sin erindring (ZPO's § 378). Den indebærer ikke nogen forpligtelse til at fastslå faktiske omstændigheder, som vidnet ikke har kendskab til.

2.9 I hvilke tilfælde kan de nægte at afgive forklaring?

Den civile retsplejelov sonderer mellem retten til at nægte at afgive vidneforklaring af personlige årsager (§ 383 i ZPO) og retten til at nægte at afgive vidneforklaring af objektive grunde (ZPO's § 384). Retten til at nægte at afgive forklaring som omhandlet i ZPO's § 383 vedrører på den ene side vidnets familiemæssige tilknytning og på den anden side den tavshedspligt, som vidnet er bundet af, og har til formål at undgå enhver interessekonflikt.

Retten til at nægte at afgive vidneforklaring af personlige årsager kan påberåbes af den forlovede (punkt 1), ægtefællen (punkt 2) og partneren (punkt 2a). I de to sidstnævnte tilfælde, selv når ægteskabet eller partnerskabet er ophørt. Den kan også påberåbes af en parts pårørende i direkte linje eller sidelinje, af en slægtning indtil tredje grad eller en besvogret indtil anden grad, selv efter at forbindelsen er ophørt (punkt 3). Ved "sidelinje" forstås, i modsætning til direkte afkom, afkom af et fælles ophav. Graden af beslægtethed bestemmes af antallet af generationer.

Ligeledes har kirkelige personer og personer, der deltager eller har deltaget i udarbejdelse, produktion eller distribution af tidsskrifter eller radioprogrammer (punkt 5), samt personer, der under udøvelsen af deres stilling, erhverv eller virke er blevet betroet forhold, som på grund af deres karakter eller lovkrav kræves hemmeligholdt (punkt 6) i henhold til ZPO's § 383, punkt 4, ret til at nægte at afgive vidneforklaring.

Tavshedspligten omfatter alt, hvad den pågældende har fået kendskab til i kraft af den pågældendes særlige stilling.

Retten til at nægte at afgive forklaring som omhandlet i ZPO's § 384 har derimod til formål at beskytte vidnet mod følgerne af hans pligt til at afgive forklaring. Den giver kun vidnet tilladelse til at undlade at besvare visse spørgsmål, ikke til helt at nægte at afgive vidneforklaring.

Retten til at nægte at afgive forklaring som omhandlet i ZPO's § 384 omfatter spørgsmål, hvis besvarelse ville påføre vidnet eller en person, som vidnet er pårørende til i henhold til ZPO's § 383, et direkte økonomisk tab (stk. 1), vanære eller risiko for strafferetlig eller administrativ forfølgning (stk. 2). Desuden er vidnet ikke forpligtet til at besvare et spørgsmål, hvis det ville afsløre en forretningshemmelighed (stk. 3).

ZPO's § 385 fastsætter visse undtagelser fra den ovenfor beskrevne ret til at nægte at afgive forklaring. Nærmere bestemt fremgår det af ZPO's § 385, stk. 2, at når kirkelige personer og personer, der er omfattet af tavshedspligt i henhold til ZPO's § 383, stk. 1, punkt 6, er blevet fritaget for denne forpligtelse, skal de afgive vidneforklaring på ny.

2.10 Kan en person, der nægter at afgive forklaring, straffes eller tvinges til at afgive forklaring?

Ja. Hvis et behørigt indkaldt vidne ikke giver møde for retten, pålægger retten en administrativ tvangsbøde i henhold til ZPO's § 380, stk. 1, og fængselsstraf, hvis denne ikke kan inddrives. Tvangsbøden beløber sig til mellem 5 EUR og 1 000 EUR (§ 6, stk. 1, i lov om indledning til straffeloven (herefter "EGStGB")), og varigheden af fængselsstraffen er fra en dag til seks uger (EGStGB's § 6, stk. 2). Vidnet skal også afholde omkostningerne i forbindelse med sin udeblivelse.

Hvis et vidne ikke giver møde igen, kan retten ud over tvangsbøden bestemme, at vidnet skal indkaldes med magt (ZPO's § 380, stk. 2). Disse foranstaltninger må ikke anvendes, hvis vidnet giver en tilfredsstillende og rettidig begrundelse. Hvis begrundelsen indgives for sent, påhviler det vidnet på troværdig vis at godtgøre, at der ikke kan tilskrives ham nogen fejl (ZPO's § 381).

Hvis vidnet nægter at afgive forklaring eller aflægge ed uden at angive grunden hertil eller påberåber sig en grund, som definitivt anses for irrelevant, kan vidnet i henhold til ZPO's § 390, stk. 1, blive underlagt de samme foranstaltninger som det udeblevne vidne. I tilfælde af gentagne afvisninger kan den pågældende efter anmodning idømmes fængselsstraf. Den kan dog ikke strække sig ud over varigheden af den pågældende procedure (ZPO's § 390, stk. 2).

2.11 Er visse personer fritaget for at afgive vidneforklaring?

Nej, der er findes ingen generelle regler om manglende evne til at afgive vidneforklaring i retten. Enhver kan derfor blive anmodet om at vidne, uanset alder og retsevne, forudsat at vedkommende har den intellektuelle modenhed til at opfatte fakta og forstå og besvare spørgsmål vedrørende de pågældende forhold.

Der findes ingen specifik bestemmelse, der finder anvendelse på personer, der tidligere er blevet dømt for falske vidneudsagn eller mened.

Personer, der er direkte involveret i sagen som part eller repræsentant for en part, kan dog ikke afhøres som vidne, undtagen i tilfælde af procesfællesskab, hvor det drejer sig om faktiske omstændigheder, der udelukkende vedrører andre medparter. En repræsentant kan afhøres som vidne, hvis genstanden for afhøringen ligger uden for repræsentationsforholdet. En værge kan således vidne om faktiske omstændigheder, der ikke har noget at gøre med hans eller hendes hverv, i en retssag, hvor den person, som han eller hun er værge for, er part.

Vidneafhøringen er altid referencepunktet for evnen til at aflægge vidneforklaring.

2.12 Hvad er dommerens og parternes rolle ved afhøring af vidner? Under hvilke omstændigheder kan et vidne afhøres ved brug af videomøde og andre tekniske hjælpemidler?

Afhøringen af vidner foretages af retten. Den kan også overdrages til et medlem af retten som delegeret dommer eller til en anden ret, hvis det fra begyndelsen kan antages, at den ret, der behandler sagen, vil være i stand til at vurdere resultatet af bevismaterialet korrekt, selv uden at have et direkte indtryk af forløbet af bevisoptagelsen.

Hvert vidne skal afhøres særskilt og uden tilstedeværelse af vidner, der skal afhøres efterfølgende (ZPO's § 394, stk. 1). Vidner, hvis erklæringer modsiger hinanden, kan blive fremstillet til forhør (ZPO's § 394, stk. 2).

Under vidneafhøringen har parterne ret til at være til stede og stille spørgsmål. I sager med obligatorisk repræsentation ved en advokat kan parten i princippet kun fremlægge spørgsmål, som skal stilles til vidnet, mens advokaten kan afhøre vidnet direkte (ZPO's § 397).

Afhøring af et vidne via videokonference er tilladt, hvis retten giver tilladelse hertil efter anmodning fra en (kun én) part (§ 128, stk. 2, i ZPO).

3 Vurdering af beviset

3.1 Kan retten tage hensyn til beviser, som en part har tilvejebragt på ulovlig vis?

Der findes i princippet ikke noget retligt forbud mod anvendelse af beviser i civilprocesretten. Den eneste undtagelse er forbuddet mod at anvende straffe, der er blevet fjernet fra strafferegistret (§ 51 i lov om strafferegistre).

Ifølge forfatningsdomstolens retspraksis kan forbuddet mod anvendelse af beviser imidlertid tages i betragtning i civile sager i tilfælde af en ulovlig krænkelse af de grundlæggende rettigheder, der er beskyttet af modpartens forfatningsret — navnlig den menneskelige værdighed og de almindelige personlige rettigheder — som ikke er særligt begrundede. Det er nødvendigt at foretage en afvejning af fordele og interesser under hensyntagen til alle sagens omstændigheder.

Denne retspraksis forbyder i princippet f.eks. anvendelse af beviser, der er opnået ved hjælp af lydoptagelser uden den berørte persons vidende, ved at lytte til samtaler ved hjælp af minisendere, retningsbestemte mikrofoner eller interne telefonanlæg samt anvendelse af ulovligt erhvervede personlige notater (f.eks.

dagbøger eller private breve).

I alle disse situationer kan afvejningen fra sag til sag af de juridiske fordele undtagelsesvis føre til muligheden for at anvende ulovligt indhentede beviser, forudsat at privatlivets fred ikke påvirkes i væsentlig grad.

For så vidt angår tilsidesættelser af procedurereglerne er det i forhold til den tilsidesatte bestemmelse, at det skal afgøres, om de udgør grundlaget for et forbud mod anvendelse. Tilsidesættelser af proceduren og navnlig af et procesdokuments form kan berigtiges i overensstemmelse med ZPO's § 295, stk. 1. Afhøringen af en part som vidne udgør således en procedurefejl, der kan berigtiges, dvs. at den kan anvendes, hvis parterne giver afkald på overholdelsen den pågældende regel eller ikke har påberåbt sig denne mangel inden afslutningen af den efterfølgende mundtlige forhandling. Manglende oplysning af et vidne om dennes ret til at nægte at afgive forklaring kan ligeledes berigtiges i henhold til ZPO's § 295, stk. 1.

Derimod kan overholdelsen af standarder af almen interesse ikke fraviges (ZPO's § 295, stk. 2). Dette omfatter f.eks. alle de punkter, der skal overholdes ex officio: formalitetsindsigelser, ankesager eller udelukkelse fra dommerembedet.

3.2 Tillægges en parts egen forklaring værdi som bevismiddel?

Som allerede nævnt i stk. 2.4 kan afhøringen af parterne på visse betingelser udgøre et bevis. Retten bedømmer derefter disse beviser på grundlag af sin egen overbevisning (ZPO's § 286).

4 Har denne medlemsstat i overensstemmelse med artikel 2, stk. 1, i forordningen om bevisoptagelse angivet andre myndigheder, der har kompetence til at optage bevis i forbindelse med retssager på det civil- og handelsretlige område inden for rammerne af forordningen? I bekræftende fald, i hvilke sager kan de så optage bevis? Kan de kun begære bevisoptagelse, eller kan de også bidrage til bevisoptagelsen på grundlag af en begæring fra en anden medlemsstat? Se også meddelelser afgivet i henhold til artikel 2, stk. 1, i forordningen om bevisoptagelse

Nej.

■ Sidste opdatering: 22/12/2025

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJN-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.